

Detaljreguleringsplan for brannstasjon og bustader, Tvildemoen, Voss herad.

Oppsummering av merknader og kommentarer til offentlig ettersyn

Detaljreguleringsplan for brannstasjon og bustader, Tvildemoen, Voss herad ble lagt ut til høring offentlig ettersyn 06.11.2023 med høringsfrist 23.12.2023.

Dette dokumentet oppsummerer de merknader og innspill som har kommet inn i løpet av høringsperioden. Det har kommet inn totalt 10 merknader fra offentlige instanser, organisasjoner og private interessenter.

Merknadene gjengitt i dette dokumentet er kommentert av plankonsulent Nomad/Mad arkitekter, på vegne av Voss herad.

Offentlige interessenter:

Nr.	Dato	Avsender	Mottaker
1	16.11.2023	Forsvarsbygg	Voss herad
2	12.12.2023	Norges vassdrags- og energidirektorat (NVE)	Voss herad, kopi til Statsforvalteren i Vestland
3	15.12.2023	Vestland fylkeskommune	Voss herad, Statsforvalteren i Vestland, SVV
4	19.12.2023	Statsforvalteren i Vestland	Voss herad, kopi til Vestland fylkeskommune, NVE og SVV
5	19.12.2023	BIR Voss Hardanger	Voss herad
6	20.12.2023	Statens vegvesen (SVV)	Voss herad, kopi til Nye Veier, Statsforvalteren i Vestland

Lag, organisasjoner og private interessenter:

7	08.12.2023	Voss Naturvernlag	Voss herad
8	13.12.2023	Kulturverkstaden Magasinet	Voss herad
9	22.12.2023	Voss barnehage	Voss herad
10		Guri Finne Sognnæs	Voss herad

1 Avsender: Forsvarsbygg, datert 16.11.2023

Forsvarsbygg minner om at detaljreguleringen ligger innenfor Forsvarets interesseområde og at Forsvarets interesser må ivaretas, jf. deres tidligere brev datert 05.06.2013 og 26.04.2023. Forsvaret har følgende innspill:

Forsvarets interesser inneber ein føresetnad om at ny trafikk-løysing vert tilrettelagt for Forsvarets behov og at avkøyring inn i området vert oppretthaldt. Jf. også utvekslingsmøter mellom Forsvarsbygg og Voss Herad, der vi i fellesskap har kome til einigheit om dei tekniske løysingane som ville være tilstrekkelege for å ivareta Forsvarets behov. Planforslaget slik det no vert presentert synes no å ha teke høgde for at tilkomst til Forsvarets områder vert tilstrekkeleg ivaretekne. Vi kan såleis akseptere dei løysingane som ligg til grunn i plandokumenta.

Vi viser vidare til at vi har VA rettigheter som kjem frå Tvildemoen som også må ivaretakast og at ein kontaktar Forsvarsbygg for kabelpåsvinging frå Tvildemoen og inn mot Forsvarets områder i god tid før eventuell byggestart.

Utover dette har Forsvarsbygg ingen merknader til planvarselet.

Kommentar:

Merknad tas til følge. Voss herad vil fortsette dialogen med Forsvarsbygg i forbindelse med kryssutbedring.

2 Avsender: Norges vassdrags- og energidirektorat (NVE), datert 12.12.2023

NVE har følgende konkrete innspill:

Områdestabilitet

Områdestabiliteten er vurdert av Norconsult i rapport datert 03.07.2023. Rapporten følger prosedyren i NVE rettleiar 1/2019 og konkluderer med at planområdet ikkje ligg i lausne- eller utløpsområde for områdeskred av kvikkleire. NVE har ingen merknader til dokumentasjonen.

Skred i bratt terreng

Avstanden på minimum 5 meter frå skråningskant er tilpassa tryggleikskrav for tiltak i tryggleiksklasse S2, jf. TEK17 § 7-3. Det er ikkje openbart for oss om føresegnene til B2, B3 og B4 avgrensar utbyggingane i desse byggeområda til tryggleiksklasse S2. NVE rår dykk til å vurdere dette. Dersom planen ikkje utelukkar S3 tiltak, rår vi dykk til å endre føresegnene, eller auke avstanden til skråningskanten slik av avstanden vert tilpassa S3.

I oversendingsbrevet skriv de at vegetasjon i skråninga er sikra vidareført gjennom føremål grønstruktur. Dette for å ta vare på vegetasjonen sin skredførebyggande

effekt. I føresegnene ser vi at det er opna for å tilrettelegge stiar eller tråkk i o_G, samt enkel og midlertidig møblering og leikeutstyr. De kan vurdere å avgrense høvet til slike tiltak i den aktuelle skråninga (innanfor H310) for å sikre at ikkje det blir utført tiltak som kan gi utilsikta konsekvensar for skråningsstabiliteten.

Overvatn

Det er viktig at overflatevatn ikkje blir ført inn i skråninga. I følge oversendingsbrevet legg planen opp til at overflatevatn skal sikrast gjennom tretrinnsstrategien med infiltrasjon, forseinking og dryging, og sikring av flaumvegar ved overbelastning. Planen skal sikre to flaumvegar frå området som del av turvegar mellom øvste platå og mellomplatået, begge med vidare utlaup mot Raundalselva. I VA rammeplanen er det utarbeidd avrenningsanalyse/-kart for dagens situasjon, og eit kart som viser overvasstiltak og avrenningsretningar for planlagt situasjon. Slik vi les desse karta, så renn overvatn (som ikkje blir infiltrert) no i hovudsak mot nord og til Strandaelvi. I framtidig situasjon ser flaumvegane i større grad ut til å gå mot sør. Flaumvegane skal følgje turvegar mot sør, og sleppast i terreng sør for planområdet. Dersom det er riktig at avrenningsretninga for overvatn ved ekstrem nedbør blir snudd frå nord til sør, bør de vere sikre på at avleiinga av overvatn får trygge flaumvegar heilt til Raundalselvi (resipient).

NVE har eit fagleg råd om at flaumvegar og andre overvasstiltak (regnbed) blir innarbeidd og synleggjort i plankartet. Sjå elles kapittel 4.5 i NVE rettleiar 4/2022 for handtering av overvatn i arealplanar.

Kommentar:

Merknader som har ført til endringer i planen er sikret i plankart og reguleringsbestemmelsene.

Områdestabilitet

Tas til orientering.

Skred i bratt terreng

Iht. rapport om områdestabilitet er avstand på 10 meter fra skråningstopp blitt brukt for sannsynlighet 1/5000. Dette er sikret i plankart gjennom egen hensynssone H310_2. Det er også tydeliggjort i bestemmelsene at tiltak som tilhører sikkerhetsklasse S3 skal plasseres utenfor denne hensynssonen. Videre er det tydeliggjort i bestemmelsene for nærskogen. I skråningen o_G3-7 skal terrengform og vegetasjon i størst mulig grad ligge urørt, jf. pkt. 6.1 i planens reguleringsbestemmelser.

Overvann

Flomvei mot sør planlegges iht. VA-rammeplan og skal følge planlagte turveier (o_TV5-6). Overordnet flomvei er ivaretatt helt ned til resipient, og dette presiseres i VA-rammeplanen. Videre er det presisert i bestemmelsene at turveiene (o_TV5-6) skal planlegges/prosjekteres og bygges for å kunne fungere som flomvei ved ekstremnedbør. Det vurderes ikke nødvendig å legge inn regnbed og flomvei i plankart. Dette er ivaretatt gjennom prinsipper iht. VA-rammeplan og situasjonsplan. Det er også henvist til i planbestemmelsene, samt rekkefølgekrav, som sikrer at det skal foreligge en helhetlig plan for utforming av utomhusarealene.

3 Avsender: Vestland fylkeskommune, datert 15.12.2023

Vestland fylkeskommune vurderer varsel om oppstart ut ifra fylkeskommunens sektoransvar og målsetting i regionale planer. Konklusjon i fylkeskommunens merknad:

Planforslaget følger opp Regional plan for attraktive senter i Hordaland på ein god måte, som mellom anna seier at fylket bør utvikle regionale sentre slik at dei er attraktive å vere, bu og drive næring i. Vestland fylkeskommune har nokre merknader til planforslaget når det gjeld rekkjefølgjekrav til realisering av gang- og sykkelveg og kryssingspunkt. Vi ber om at desse merknadene vert teke omsyn til i prosessen vidare.

Realisering av innregulerte gang- og sykkelnettet er viktig. Vi undrar oss over at rekkefølgjekravene er knytt opp til datoar. Erfaring tilseier at rekkefølgjekrav med fordel kan knytast opp til trinnvis utbygging av området. Planen har innarbeida tydelege rekkefølgjekrav, men vår erfaring tilseier at rekkefølgjekrav som er direkte kopla til tiltak på ein betre måte sikrar gjennomføring. På same tid må tilboda for dei mjuke trafikantane etablerast tidleg, då dagens situasjon skapar trafikkfarlege situasjonar.

Til slutt vil vi leggja til at kryssing i plan må vurderast etter krav i handbok V127. Dersom kryssingspunktet ved o_GS2-6 er i tråd med handbokskrava, meiner vi at opparbeiding av denne og må inngå i rekkefølgjekravet i punkt 9.2, fyrste kulepunkt.

Kommentar:

Tar til orientering at fylkeskommunen vurderer at planforslaget følger opp Regionalplanens målsettinger på en god måte.

Tilrettelagt kryssing i plan, slik det er sikret i plankart, er vurdert av trafikkonsulent etter krav i håndbok V127. Formål for undergangen er endret siden offentlig ettersyn, fra gang- og sykkelvei til turvei. Geometrien er den

samme. Planlagt kryssing under riksveien er tenkt opparbeidet som et turveidrag, som senere kan kobles på det overordnede turveinettet i området. Det er ikke samme krav til dimensjonering av turvei som en gang- og sykkelvei, som er en fordel da situasjonen her er nokså krevende, mtp. eksisterende terrengforhold og kantvegetasjon langs vassdrag.

Som kjent er dagens situasjon ved krysset mellom RV 13 og Regimentsvegen svært uheldig for trafiksikkerheten for gående og syklende, og det er behov for en løsning med planfritt kryssing. Bestemmelser og rekkefølgekrav for realisering planfritt kryssing under RV 13 er derfor knyttet til en dato, i tillegg til brukstillatelse for nye boliger. Ved å knytte rekkefølgekravet til en spesifikk dato i tillegg, er det mer forutsigbart når undergangen vil bli realisert. Kommunen vil se til at tiltaket blir gjennomført innen den angitte datoen, uavhengig av når byggefeltene kommer i gang.

Det vil ikke bli lagt opp til midlertidig kryssing av riksveien i plan, da det ikke vil være mulig å få til en god løsning for dette før etablering av nytt kryss.

4 Avsender: Statsforvalteren i Vestland, datert 19.12.2023

Statsforvalteren i Vestland har følgende merknader:

Grønnstruktur

Vi merkar oss at ny utbygging i planframlegget B1 og B2 strekk seg inn på areal som i områdeplanen for Tvildemoen (planid 123509014) er sett av til o-UA 1 – grønn struktur. I områdeplanen er desse områda, viktige fellesområde for byggeområda og nærområdet rundt. Planforslaget vil såleis ha ein innverknad for rekreasjonsbruken i området. Ny utbygging vil innebera at deler av skogen vert bygd ned. Vi tykkjer i utgangspunktet at det er uheldig at planen legg opp til å byggja ned eksisterande grønnstruktur. Området er viktig for både barnehagane og burettslaga på Tvildemoen. Statsforvaltaren finn likevel å kunne akseptera denne utvidinga, sidan den delen av skogen mot sør og vest (Hakkebakkeskogen), som er vurdert til å ha størst rekreasjonsverdi, vert ivaretatt.

Utomhusareal

Vi merkar oss at planen legg opp til eit minimumskrav på om lag 20 m² felles uteopphaldsareal pr. bueining, noko som er lågare enn minimumskravet i områdeplanen på 25 m². Planen legg vekt på at dersom offentlege areal og innvendige fellesareal i felleshuset vert lagt til grunn for berekinga (nabologstorg, travbaneakse, tverrforbindingar og felleshus), vil kvar bueining ha tilgang på om lag 50 m² uteopphaldsareal. Vi tykkjer i utgangspunktet at det er uheldig at planen bryt med minstekravet til uteopphaldsareal i overordna plan. Utomhusareal skal vera av god kvalitet og eit eigna område for leik og rekreasjon. Planen bør heller

redusera talet på bueiningar, slik at planen vil samsvara med storleikskravet nedfelt i områdeplanen, i staden for innlemma diverse føremål for å få kunne definera utenomhusareal med 50 m² felles areal per bueining.

ROS-analysen

Vi les ut ifrå ROS-analysen at det er eit vesentleg sannsyn for kjemikalieutslepp i samband med brannøvingar på brannstasjonen. ROS-analysen føreslår at det et bør etablerast tiltak for å avgrensa faren for utslepp frå den faste brannøvingsplassen, f.eks. sandfang, reins av vatn og oppsamling av brannskum. Det er planlagt at forureining ifrå brannvesenets verksemd skal avgrensast ved at utslepp frå utvendige areal og innvendig vaskehall vert knyta til planlagde oljeutskiljarar, men at dette må vurderast konkret når brannøvingsplassen skal etablerast. Vi kan ikkje sjå at nokre av desse avbøtande tiltaka er forankra i føresegna til planforslaget. Vi rår difor til at dette vert teke med inn som eit viktig moment under pkt. 4.5.

Vassdrag

Vi merkar oss vidare at føremåla o_AVG15, o_AVG18 strekkjer seg heilt ned til elva. Etter det vi kan sjå, kjem det ikkje fram av oversendinga ei vurdering av planframlegget opp mot vassressurslova § 11, og kva konsekvensane ei evt. utbygging vil få for kantvegetasjonen som ligg til elva her. Føresegna opnar for vegskjeringar og fyllingar på desse areala. Vi merkar oss ut ifrå våre kartkjelder at det er bratt ned mot elva her og evt. tiltak vil såleis vera ganske inngripande i elvekanten. Etter vår vurdering er det problematisk at det er lagt slike føremål som vil kome i konflikt med kantvegetasjonskravet i vassressurslova § 11. Dette er gjort utan at konsekvensane for m.a. naturmiljø og friluftssinteresser som er knytt til vassdraget ser ut til å vera konkret vurdert her eller omtala i planframlegget.

I tillegg til vassressurslova § 11, viser vi også til laks- og innlandsfisklova § 7, der det er sagt at omsynet til fiskeinteressene og ivaretaking av økologiske funksjonsområde til fisken og andre ferskvassorgansimar skal innpassast i planar etter plan- og bygningslova. Vi kan ikkje sjå at det ligg føre vurderingar knytt opp mot dette.

Statsforvaltaren er i utgangspunktet positiv til å leggja til rette for gang- og sykkelveg her som kan mellom anna kan fremja folkehelse og friluftslivinteressane i området. Vi vil likevel presisera at den førebelse uavklarte situasjonen med eventuelle terrengendringar langs vassdraget her kan få verknader for vassdrags-, friluftslivs- og naturverdiane i området.

Etter samtale med heradet den 18.12.23 og e-post av 18.12.23, vil ikkje Statsforvaltaren fremja motsegn til planframlegget, under føresetnad at heradet justerer planen i sitt reviderte plan- framlegg, (som vi vil få over nyttår) og i tråd

med våre merknader. Vi er såleis samde i heradet sine skisserte endringar av planframlegget: at det må setjast av ein grønstruktur langs vass-draget og på nedsida av regulert gang- og sykkelveg, som vil sikra kantvegetasjon. Ut ifrå våre kartkjelder ser det ut til å vera utført ulovleg hogst ved brua. Truleg i tilknytning for å forbedra sikta langs riksvegen her. Vi vil difor nytta høvet til å orientera at dette kan vera ein problemstilling som heradet må handtera på sikt. Vi ønskjer ein naturleg revegetering og ikkje utplanting, når tiltaka er ferdigstilt. Vidare bør vegetasjonsbeltet mot elva vera så breitt som mogleg, for å forhindra avrenning ifrå vegen, noko som kan forringa vassmiljøet i elva.

Under samtalen med heradet, fekk vi forståing for at det ikkje ville vera naudsynt med flaum-sikringstiltak mot elva, sidan det er ein høgde-forskjell på 8-9 meter ifrå elva og opp til regulert gang- og sykkelveg. Vi rår likevel heradet til å utforma føresegna slik, at regulert grønstruktur bør vera inngrepsfri for fysiske tiltak. Vi kan sjå at det bør vera ein opning for tiltak iform av fundament i tilknytning til turvegen, men utover det bør føresegna til føremålet vera tydelege på at føremålet må vera inngrepsfri.

Statsforvaltaren stønar vidare heradet si vurdering om å endra føreslegen gang- og sykkelveg på undersida av brua til turveg. Det bør kome fram av føresegna at underlaget til turstien bør vera grus og ikkje av eit hardt materiale som til dømes asfalt. Breidda på turvegen bør ikkje overstige 1.5 meter.

Vi vil elles minna om at tiltak i vassdrag skal konsesjonsvurderast etter vassressurslova av NVE, og vidare handsamast etter forskrift om fysiske tiltak i vassdrag, av Statsforvaltaren. Elles må heradet nedfella eit generelt krav om avbøtande tiltak å unngå avrenning i anleggsfasen ifrå området, uti elva og nedstraums. Vi kan ikkje sjå ut ifrå føresegna at dette er tilstrekkeleg teke i vare.

Avslutningsvis vil vi understreka at vi vektlegg i vår vurdering av planframlegget, at plassering av ny brannstasjon er avklart i ein eigen prosess og at det er naudsynt å få på plass dette samfunnskritiske anlegget, grunna arbeidstilhøva på den eksisterande brannstasjonen.

Kommentar:

Grønstruktur

Merknaden tas til etterretning. Statsforvalter mener det er uheldig at utbyggingen fører til nedbyggingen av skogen, men likevel kan akseptere løsningen i planforslaget som var fremmet ved offentlig ettersyn.

Hundremeterskogen har stor rekreasjonsverdi for nærmiljøet, samt en egenverdi. For ytterligere å sikre en større del av skogen, er to av fire rekkehus i felt B2

fjernet, som betyr en reduksjon på inntil fire boenheter. Til andregangsbehandling vil planen derfor inneholde et større areal til grønnstruktur (ca. 350 m²).

Bevaring av den eksisterende skogen og turstiene har vært viktig i utarbeidelsen av planen. I den vedlagte medvirkningsrapporten kap. 5.2 er det illustrert hvordan tilbakemeldinger fra nabolaget har ført til arealjusteringer gjennom hele planprosessen. Samtidig er det gjort en avveining opp mot helheten i plangrepet, for å ivareta konseptet og tun-strukturen i alle byggefeltene. I tillegg er det sikret en grønn buffersone i plankartet, som tydeliggjør det private og det offentlige arealet mellom boligene og turveien (o_TV3) i syd.

I planens reguleringsbestemmelser pkt. 3.9 er det sikret at det skal gjøres en helhetlig vurdering av verdifulle trær og vegetasjon som skal bevares og sikres i boligutviklingen.

Planen sikrer bedre tilgjengelighet og nye turveiforbindelser for gående og syklende. Dette inkluderer planleggingen av ny turvei under eksisterende riksveibru. Den nye turveien vil bedre tilgangen til det større, sammenhengende skogsarealet på nordsiden av riksveien. Med den nye turstien vil avstand fra planområdet til skogen på andre siden av Riksveien være i underkant av 500 m.

Utomhusareal

Merknaden tas ikke til følge. Vi anser at de ulike oppholdsarealene som sikres gjennom planen, har større fordeler enn ulemper.

Nærskogen sikrer naturlige kvaliteter og Travbanen mer urbane kvaliteter. De skjermede tun sikrer privatlivet. Bruksarealene i felleshuset legger opp til fleksibelt bruk, uavhengig av utforming, og kan tilby arealer under tak, utenfor hjemmet gjennom hele sesongen.

Dersom kravet til MUA på 25 m² skal innfris, må forslaget reduseres med 26 boenheter. Planen er til 2. gangs behandling redusert med inntil fire boenheter, og nærskogen har økt med ca. 350 m². Denne økningen i grøntareal påvirker ikke MUA-regnskapet, men vi øke kvaliteten i omkringliggende grøntareal.

Vi anser tettheten, som vist i planen, god for å skape skjermede, private uterom med høy kvalitet og gode solforhold. I tillegg til tunene, vil den offentlige forbindelsen, som følger den historiske traseen til travbanen, være et uteoppholdsareal som sikrer sosialt samvær med urbane kvaliteter. Dette arealet er heller ikke medregnet som en del av MUA.

Det er en avveining om hvor tett nye boområder skal planlegges. Verdiene av uteoppholdsarealene, nærskogen, arealene i felleshuset, arealene på torget og travbanetraseen anses vesentlig høyere, enn om noen av disse tas ut til fordel for færre boliger.

Planen følger også Voss Herad sin håndheving av MUA-krav fra sentrumsområder, hvor det i andre saker har vært godkjent avvik fra bestemmelsen om 25 m² MUA.

Vi anser avveiningene og opparbeidelsen av andre typer uteoppholdsareal og fellesarealer som mer hensiktsmessig for en plan tilpasset en klimanøytralt samfunnsutvikling med andre typer boformer.

ROS-analysen

Tas til følge. ROS-analysens kap. 4.5 og avbøtende tiltak for utslipp ifm. brannøvelser er sikret i bestemmelsene, jf. punkt 6.3 i bestemmelsene.

Vassdrag

Merknad tas til følge. Planforslaget er revidert etter innspill fra Statsforvalteren, hvor kantvegetasjonen langs vassdraget sikres. Arealformålet i planen endres fra annen veggrunn til grønnstruktur, og gang/sykkelvei endres til turvei. Hensynssone flom H320 er også tatt inn i plankartet, jf. aktsomhetsområde flom i Kommuneplanens arealdel. Turveien er ikke i konflikt med denne hensynssonen. Det er knyttet rekkefølgekrav for opparbeidelse av turveien. Av hensyn til brøyting om vinteren, skal bredde på turvei være maks. 2,5 meter.

5 Avsender: BIR Voss Hardanger (NVE), datert 19.12.2023

BIR informerer om at tidligere Indre Hordaland Miljøverk (IHM) nå er innlemmet i Bergen Interkommunale Renovasjonsselskap (BIR), som BIR Voss Hardanger AS. I tillegg til generelle innspill ved oppstart av reguleringsplaner, har BIR følgende konkrete innspill:

I planomtalen 6.1 4.3 vert det skildra plan for avfallshandtering. BIR ber om å få tilsendt ein renovasjonsteknisk plan som mellom anna greier ut kva som ligg bak dimensjoneringa og tilkomst for renovasjonsbil for tømning av anlegga.

På BIR sin heimeside ligg det mal for korleis en kan utforme ein renovasjonsteknisk plan, sjå <https://bir.no/ny-avfallsloesning/planlegging-av-nytt-renovasjonsanlegg/eksempler-paarenovasjonsteknisk-plan/>.

BIR understreker at det er BIR Voss Hardanger sin renovasjonstekniske norm som skal ligge til grunn for utarbeiding av ein renovasjonsteknisk plan i kommunane Voss,

Ulvik og Eidfjord herad, sjå <https://www.birvh.no/hushald/prisar-og-informasjon/forskrifter-og-vedtekter/renovasjonsteknisk-norm>.

Føresegnene til Voss herad sin KPA punkt 4.15.5 seier at renovasjonsløysingar skal utgreiast i alle plan- og byggesaker, og avklarast med Indre Hordaland Miljøverk (no BIR Voss Hardanger). Det kan setjast krav om fellesløysingar og tilrettelegging i bygg.

I reguleringsplanen for Tvildemoen legg ein opp til felles renovasjonsløysingar i f_REN1 for kombinasjonsbygg KBA1-2 og bustader i B1-B2. BIR er nøgd med at det er knytt rekkefølgekrav i føresegn for at renovasjonsløysingane skal være sikra opparbeidd før det vert gjeve bruksløyve til det enkelte byggefelt.

Vi gjer merksam på at BIR ikkje har ansvar for å handtere avfall frå næringsverksemd, og vi uttaler oss difor ikkje om avfallsløysingar knytta til næring. For mellombelse renovasjonsløysingar knytt til planlagt brannstasjon anbefaler BIR at det vert oppretta kontakt med Voss herad.

Kommentar:

Merknad tas til følge. Det er utarbeidet en renovasjonsteknisk plan som følger ved planen når den sendes inn til andregangsbehandling. Planen viser prinsipp for tilkomst og oppstilling av søppelbil, samt grunnlag for dimensjonering av avfallsløsning. Planen er utarbeidet med utgangspunkt i føringer i KPA, og i dialog med BIR Voss Hardanger AS. Voss herad oversender renovasjonsteknisk plan til BIR.

6 Avsender: Statens vegvesen, datert 20.12.2023

Vegvesenet viser til dialog underveis i planarbeidet og møte den 14.12.2023, samt framlegg til endrete bestemmelser i e-post fra kommunen datert 18.12.2023. Vegvesenet har følgende innspill:

Føresegnene er i samsvar med rekkefølgekravet for områdeplanen, så lenge det ikkje blir sett i gang nye tiltak innanfor områdeplan for Tvildemoen som kan auke trafikkbelastninga i krysset. Vi legg til grunn at kommunen sikrar at rekkefølgekravet i områdeplanen og detaljreguleringsplanen blir følgt ved behandling av byggesaker innanfor områdeplanen.

Vegvesenet foreslår følgene innspill til føresegna:

Før igangsettingsløyve for nye tiltak i felt B1-B4 og KBA1, utover 10.500 m² BRA, skal **krysset være opparbeidd eller sikra opparbeidd gjennom** det være inngått gjennomføringsavtale med Statens vegvesen om ny kryssløysing

mellom Regimentsvegen og Rv 13. BRA skal sees i sammenheng med utbygging elles på Tvildemoen jf. krav i områdereguleringsplanen, planid 0914, punkt 3.2 – 2 i føresegnene.

Det bør bli presisert at det er vegnormal N100 som det blir vist til i føresegna:

Før igangsettingsløyve for nye boliger, og seinest innen 31.12.2025, skal det vere etablert oppstrammingstiltak i kryss Regimentsvegen/Rv 13, i tråd med Statens vegvesen sin vegnormal **N100**. Se kap. 7.8 i planomtalen.

Vi ser at våre merknader til oppstartsvarsel i stor grad er svarta ut. Det er gjort ei ny trafikkanalyse for krysset med rv. 13. Denne viser at krysset vil ha akseptabel kapasitet som følgje av utbygginga, men at det på sikt vil vere behov for å bygge om krysset på grunn av overbelastning. Planen legg til rette for ombygging av krysset med rundkøyning. Det er søkt om fråvik for rundkøyninga, da dette ikkje skal etablerast på nasjonal hovudveg. Fråviket er godkjent.

Det blir lagt til rette for ny planskild kryssing av riksvegen for mjuke trafikantar. Denne kryssinga oppfyller ikkje stigningskrav for gang- og sykkelveg, og vi legg til grunn at drift og vedlikehald blir vareteke av kommunen. Det må bli inngått ei eigeomsavtale om bruk av vår grunn. I det vidare arbeidet med detaljprosjektering av undergangen må Statens vegvesen få teikningar til godkjenning, for å vareta brukonstruksjonen og fyllinga til brukaret. Det vil vere behov for vidare dialog med oss om brutekniske forhold og kva dokumentasjon som er nødvendig i neste fase.

Planen legg òg til rette for oppstramming av dagens kryss, som vil betre trafikksikkerheita for mjuke trafikantar. Dette er sikra med rekkefølgekrav. Vi kan ikkje sjå at skuleveg er spesielt omtala i planen, slik som vi bad om i vår uttale til oppstart. Vi legg til grunn at kommunen sikrar trygg skuleveg for nye bueiningar, og at dette blir vurdert før vedtak av planen.

Det manglar siktsoner i krysset mellom kv2 og kv3. Dette bør bli teikna inn.

Konklusjon

Vi har hatt mykje dialog undervegs i planarbeidet og har kome fram til løysingar i planen som vi kan godta. Vurdering av trygg skuleveg bør bli gjort før vedtak av planen. Vi viser elles til merknader over, og ber om at dei blir teke til følgje. Vi legg til grunn at føresegnene blir endra i samsvar med vårt forslag over.

Kommentar:

Merknad tas til følge. Statens vegvesens konkrete innspill til bestemmelsene tas inn. Voss herad vil inngå i gjennomføringsvtale med Statens vegvesen før

arbeidet med detaljprosjektering av det nye krysset settes i gang. Videre sikrer bestemmelsene at veitegninger skal sendes inn til Vegvesenet for gjennomsyn og godkjenning, før det gis igangsettingstillatelse. Voss herad tar Statens vegvesen sitt innspill om ansvar for drift og vedlikehold av turveier til etterretning. Dette må avklares i en egen avtale. Voss herad vil gå i dialog med Vegvesenet når arbeid med detaljprosjektering av krysset settes i gang.

Illustrasjon 43 under kap. 7.8.5 viser kun en prinsipptegning av hvordan midlertidig opparbeidelse av kryss kan gjennomføres.

Planomtalen er oppdatert med beskrivelse av hvordan trygg skolevei for de nye boligene er ivaretatt.

Siktsone i krysset mellom kv2 og kv3 er tegnet inn i plankartet.

7 Avsender: Voss Naturvernlag, datert 07.12.2023

Voss Naturvernlag reagerer på den ustrakte bruken av begrepet bærekraft i framstillingen av prosjektet. Voss Naturvernlag oppfordrer derfor politikerne om å sette seg nøye inn i prosjektet. De råder politikerne til å vurdere å skalere ned prosjektet til å gjelde brannstasjon, uten videre nedbygging av hundremetersskogen til boliger. Heilt konkret mener Voss Naturvernlag at:

- *bustadbygging i sentrum må skje ved fortetting og bruk av allerede nedbygde område – ikkje nedbygging av knapp, urørt sentrumsnatur*
- *arealnøytralitet og prinsippa i Vossaklima også må gjelde denne planen*
- *skogen er viktig leikeplass og læringsarena for over 100 barn i barnehagen*
- *sentrumsområda treng det som er att av friluftsområde, av mange gode grunnar*
- *utbygginga endrar karakteren på landskapet langs Vosso og trugar naturmangfaldet*

Kommentar:

Merknad tas delvis til følge. Større andel av skogen mot barnehagen er bevart. I tillegg er det lagt til en grønn buffersone mot boligene langs turveien (o_TV3) i syd. Til andregangsbehandling inneholder planen derfor mer grønnstruktur, som bedre ivaretar biologisk mangfold. Ellers er det i planens reguleringsbestemmelser pkt. 3.9 også sikret at det skal gjøres en vurdering av verdifulle trær og vegetasjon som skal bevares i boligutviklingen. Se også svar til merknad fra Statsforvalteren.

8 Avsender: Kulturverkstaden Magasinet, datert 13.12.2023

Kulturverkstedet har følgende innspill:

Planframlegget har mange fine kvaliteter. Styret for Kulturverkstaden Magasinet har såleis ikkje konkrete innspel til planen anna enn ein generell otte for at naturkvalitetane som omgjev barnehagane vert forringa.

Hovudinnvendinga til styret for Kulturverkstaden Magasinet er at planen er ein del av eit mønster for Tvildemoen, detaljplanlegging bit for bit. Marknaden tilseier at Voss herad har tid og høve til å setja foten i bakken og laga ein heilskapleg bygnadsplan for Tvildemoen. Fråværet av heilskapleg planlegging opnar for utilsikta negative følgjer.

Ved å laga ein samla bygnadsplan, kan ein også planlegga i detalj for gåande og syklande i eit heilårsperspektiv. Tvildemoen er ei perle og altfor verdfull til å bli øydelagt av manglande heilskapeleg planarbeid.

Kommentar:

Merknad tas til orientering. Det ble i 2014 vedtatt en områdeplan som sikrer helhetlig utvikling og en høyere utnyttelse av Tvildemoen. Områdeplanen har blitt lagt til grunn for dette planarbeidet. Se også svar til merknad fra Statsforvalteren.

9 Avsender: Voss barnehage, datert 22.13.2023

Voss barnehage har følgende innspill:

Det at me i Voss barnehage har ein liten hundremeterskog som næraste nabo, rett utanfor barnehagen vår, er den viktigaste stadkvaliteten for vaksne og born i barnehagen. Skogen er leikeplass og læringsarena for over 200 born i barnehagane Voss barnehage og Læringsverkstedet, og i tillegg for born som bur i området. Skogen har òg eigenverdi, uavhengig av kva me menneske nyttar den til. Det er dette området ein no planlegg å bygga ned. Her står ein av dei siste sentrumsnære hundremeterskogane i fare for å forsvinna. Voss barnehage er samde med Voss Naturvernlag og mein er prosjektet bør skalerast ned til å gjelda berre brannstasjon, utan vidare nedbygging av nærnatur.

I skogen vår leikar born kvar dag. Dei fylgjer endringane som skjer i denne vesle skogen i takt med årstidene. Her er det insekt, maur og maurtuer. Det er fuglar og ekorn som me matar i løpet av vinteren. Me har fuglekassar til fuglane om sommaren. Når 1 og 2 åringane går tur her, så går dei ikkje på «vegen», men på dei små stiane der dei går over stokk og stein, og får brukt kroppen allsidig i ulendt terreng, slik rammeplan for barnehagen tilrår. For dei minste i barnehagen er

nærleiken til skogen vår heilt avgjerande for å kunne få slike naturopplevingar i kvardagen. Me har til ei kvar tid 104 born i barnehagen vår og det er mange born som, sidan Voss barnehage opna i 2009, har gode minner og naturopplevingar frå skogen.

Denne skogen har me brukt som ei forlenging av uteområdet vårt. Skogen tilbyr borna noko heilt anna enn det den tilrettelagde leikeplassen vår gjev dei. Forsking viser kor viktig leik i naturen er for borns utvikling. (Sjå vedlegg 1: «En oppvekst på døde u nderlag» av Jostein Rønning Sanderud, høgskulelektor ved Høgskulen på Vestlandet). Sidan naturen heile tida forandrar seg, utfordrar den også fantasien. Naturleiken utvider bornas forståing av seg sjølv og naturen.

Me meiner at borna, både i Voss barnehage, Tvildemoen barnehage og borna som veks opp på Tvildemoen, treng ein hundremetersskog (Sjå vedlegg 2: «Alle treng ein hundremetersskog» av Inger Auestad, Førsteamenuensis i vegetasjonsøkologi v/ Høgskulen på Vestlandet.) I artikkelen kan me lesa: «Det viktigaste er å spare dei store og ustrigla lappane dei lokale hundremeterskogane. Kanten på ein slik skog vil ofte vere prega av omgjevnadane, mens kjernen kan ha høge tre som gir gode vilkår for mose, sopp, fuglar, ekorn og mus.» I fylgje planteikningane for Tvildemoen er det kun ein kant som vil stå att. Dei få trea som vil stå att er ikkje nokon skog. Ein vil kunne sjå husvegger over alt kor ein beveger seg. Leirplassen i skogen får ein vegg kloss inntil. Utan skogen vil borna mista eit heilt univers av fantasi og naturopplevingar, som aldri kan erstattast av leikeapparat og bygde parkar.

Me vil òg visa til satsinga Vossaklima 2030. Nedbygging av gjenverande skog på Tvildemoen er i strid med vedteken politikk i Voss herad. Planen bryt med Vossaklima 2030 sitt prinsipp om at arealutbygging i Voss herad skal vera arealnøytral. For at borna skal læra å ta vare på naturen og bli glad i naturopplevingar, må dei frå dei er små få moglegheita til å oppleve natur i kvardagen.

Skogen vår er i tillegg med på å dempa støy mot barnehagen, både frå Vindtunnelen, men òg i samband med brannstasjonen som kjem nær barnehagen. Vendt mot skogen har me «sovehusa» våre. Det vil sei at det er her dei minste borna søv i vognene sine på dagtid.

Me forstår at ny brannstasjon må koma. Det er òg denne som i minst grad påverkar skogen på Tvildemoen. Utbygging av bustader i urørt natur spelar derimot ikkje på lag med det nye kunnskapsgrunnlaget heradsstyret har (vedlegg 3, Høyringsuttale Voss Naturvernlag).

Me ber om at skogen får stå, for insekt, fuglar og dyr, og for framtidige born i barnehagen sin kvardag, deira fantasi, sjølvkjensle og tilhøve til naturen. No er det viktig at mange nok står opp for denne skogen.

Viss det endar med utbygging av skogen ved Voss barnehage ynskjer barnehagen sterkt å få moglegheit til å koma med innspel i prosessen og me ynskjer å vera involvert i detaljplanlegginga av området. Ein god dialog med barnehagen vil vera svært viktig dersom anleggsarbeid blir sett i gang. Eit så stort anleggsarbeid tett på barnehagen vil i stor grad påverka barnehagekvardagen til barna i Voss barnehage.

Kommentar:

Merknad tas delvis til følge. Se også svar til merknad fra Voss Naturvernlag og Statsforvalteren.

10 Avsender: Guri Finne Sognnæs

Har følgende merknader til planen:

- Turvegen som i dag går gjennom «Hundremeterskogen» vert mykje nytta som snarveg til Vangen for oss som bur i Gilbaret. Det har ein stor verdi å få ein pause frå asfalten og gå gjennom ein frodig skog med fugleliv. I utgangspunktet er det ynskjeleg at skogen og stien vert bevart i si heilheit. Eg opplever området som eit viktig friluftsområde for dei som bur på Tvildemoen. Her er det mange hundeeigarar, eldre og born som er ute og går tur. Ein må elles krysse riksvegen for å kome til nærmaste friluftsområde. Skogen er flat og lett tilgjengeleg for alle, i motsetning til mange andre turområde på Voss.
- Ikkje minst er «Hundremeterskogen» eit svært viktig område for tilgrensande barnehagar. På veg gjennom skogen møter ein nesten alltid på ei barnegruppe og det er synleg at dei nyttar skogen i si leik og læring.
- Viser til Rikspolitiske retningslinjer (RPR) for å styrke barn og unges interesser i planleggingen. Føremåla med retningslinene er å:
  - a. Synleggjøre og styrke barn og unges interesser i all planlegging og byggesaksbehandling etter plan- og bygningsloven.
  - b. Gi kommunene bedre grunnlag for å integrere og ivareta barn og unges interesser i sin løpende planlegging og byggesaksbehandling.
  - c. Gi et grunnlag for å vurdere saker der barn og unges interesser kommer i konflikt med andre hensyn/interesser».
- Ved punkt 5 d står det fylgjande: «Ved omdisponering av arealer som i planer er avsatt til fellesareal eller friområde som er i bruk eller er egnet for lek, skal det skaffes fullverdig erstatning. Erstatning skal også skaffes ved utbygging eller omdisponering av uregulert areal som barn bruker som

lekeareal, eller dersom omdisponering av areal egnet for lek fører til at de hensyn som er nevnt i punkt b ovenfor, for å møte dagens eller framtidens behov ikke blir oppfylt». Punkt 5b: «I nærmiljøet skal det finnes arealer hvor barn kan utfolde seg og skape sitt eget lekemiljø. Dette forutsetter blant annet at arealene:

- er store nok og egner seg for lek og opphold
  - gir muligheter for ulike typer lek på ulike årstider
  - kan brukes av ulike aldersgrupper, og gir muligheter for samhandling mellom barn, unge og voksne».
- Det er vanskeleg å finne erstatningsareal for «Hundremeterskogen» utan å måtte krysse og ferdast langs trafikkert veg. For at barnehagane skal kome seg til andre friluftsområde, krev det større ressursar og bruksfrekvensen vil bli lågare. Leikeområdet i Tvildeskogen, på motsett side av rv. 13, er det over 500 m å gå til for Voss barnehage. Medan «Hundremeterskogen» ligg på andre sida av gjerdet. «Hundremeterskogen» er også tilgjengeleg for ei større gruppe av barn. Her kan dei som sitt i vogn eller menneske med nedsett funksjonsevne også kome fram.
  - For at turstien skal ha ein tilnærma lik verdi som i dag, bør det i det minste vera ei grøn buffersone mellom turvegen og bustadområda (B1, B2 og B3). Bustadområda kan trekkast lenger vekk i frå turstien og evt. reduserast med antal bueiningar for å nettopp bevare eit skogsområde og tursti, som er eit felles samfunnsgode for alle bebuarar på Tvildemoen og andre brukarar. Opplevinga av å gå på stien vil vera heilt annleis med skog på begge sider. Til samanlikning går turstien svært tett på leilegheitene ved Karibyen og turgåarar har fullt innsyn til stover, terrassar og hagar. Turstien vert ved Karibyen opplevd som privatiserande. Det vil også vera ein fordel for dei som skal bu i bustadane at det vert lagt til ei buffersone.
  - Ein skal heller ikkje undervurdere den støyreduserande effekten av skogen. Tvildemoen ligg omkransa av tre trafikkerte hovudveggar. Ein merker tydeleg mindre støy i skogen når det er blad på trea i sommarhalvåret.
  - Vil elles minne om det biologiske mangfaldet og eigenverdien det har for samfunnet.

Kommentar:

Merknad tas delvis til følge. Se også svar til merknad fra Voss naturvernlag og Statsforvalteren.